

UTSKRIFT

17

◇ 1977–2020 ◇

UTSKRIFT 17

1977–2020

EN VÄNBOK TILL ERIK OCH LENA

KULTURMILJÖ
HALLAND

Utskrift ges ut av Stiftelsen Hallands Länsmuseum, Kulturmiljö Halland

Detta är nr 17 i en löpande serie

Postadress: Kulturmiljö Halland, Bastionsgatan 3, 302 43 Halmstad

Telefon: 035-19 26 00

E-post: kansli@kulturmiljohalland.se

Hemsida: www.kulturmiljohalland.se

Pärmens insidor: En djupdykning i lokalpressen med hälsning från Patrik Hallberg.

Fram- och baksida samt layout: Anders Andersson.

Redaktörer: Per Wranning och Leif Häggström.

©2019 Kulturmiljö Halland och resp. författare.

Författarna ansvarar själva för artiklarnas innehåll.

ISSN 1102-7290

Tryck: Kulturmiljö Halland, Halmstad 2019.

Innehåll

Förord	6
<i>Anas al Khabour</i>	
Till mina kära vänner Lena och Erik	9
<i>Monica Björk-Bulow</i>	
En hälsning	10
<i>Torbjörn Brorsson</i>	
Ås kloster, dess keramik och kontakter med moderklostret i Sorø	13
<i>Pär Connelid</i>	
Stora Slöinge – en tidigare storgård?	17
<i>Anders Håkansson</i>	
20 år – från torpare till slottsherre	21
<i>Leif Häggström</i>	
Utgårdaloke och Skreas järnålder	25
<i>Conny Johansson Hervén</i>	
Hörsås Revisited: The Sacred & Profane Memories of Conny Johansson Hervén	29
<i>Fredrik Larsson</i>	
På djupet med Halmstads historia – i mötet mellan gammalt och nytt	33
<i>Lennart Lundborg</i>	
Forskning om Hallands bronsåldershögar	37
<i>Linn Nordvall</i>	
Rapport till Erik och Lena om högen i Övraby socken, nr 25	41
<i>Christina Rosén</i>	
Gräsås – 30 år efteråt	45
<i>Bo Strömberg</i>	
Upptäckten av en välbesökt plats i Susedalens landskapsrum	49
<i>Stina Tegnhed</i>	
Ett altarskåp med ett ovanligt helgon – och möjligen konsthistoriens sötaste Jesusbarn.....	53
<i>Christina Toreld</i>	
På kors och tvärs genom halländsk järnålder	59
<i>Bengt Westergaard</i>	
En hög i Skedala	63
<i>Per Wranning</i>	
Det räcker med ett vykort!	65

Lennart Lundborg

Forskning om Hallands bronsåldershögar

När jag läste nordisk fornkunskap i Uppsala på 1950-talet fick jag 1957 tentera på den publika Lugnarohögen i Hasslövs socken för professor Mårten Stenberger. Visste då inte, att denna gravkulle skulle komma att sysselsätta mig i många decennier. I Uppsalatrakten fanns mängder av fornlämningar. Det arkeologiska seminariet gjorde bl a utflykter till den märkliga Hågahögen, där dåvarande kronprinsen, sedermera kung Gustaf VI Adolf, redan som ung 1902-1903 varit med professor Oscar Almgren och grävt. Men det som mest intresserade mig var nog Kiviksgraven i Skåne med sina ristade hällar, som utgjorde en inblick i bronsåldersmänniskornas tankevärld. När jag sedan kom till Hallands museum i Halmstad blev jag dagligen påmind om dess forntid, inte minst dess många bronsåldershögar och rösen.

Orsaken till att jag kom till Halmstad 1960 berodde på att Dagens Nyheter hade en serie "Sommarforskare", där den skrev om en utgrävning, som jag ledde i Ekebo, Upplands Väsby. Hallands museum saknade en amanuens, då innehavaren slutat. Kassaförvaltaren Erik Damberg, Hallands museum, läste artikeln och bad mig omgående söka tjänsten vilket blev början på min museibana. Jag anställdes 1 oktober 1960. Flera fornlämningar i länet var då i farozonen. Orsaken var grustäkter, väg- och husbyggen framför allt. Någon naturvårdslag fanns ännu inte. Flera högar låg på grustagskanten och hotade rasa ner i täkterna. Nu fick jag tillfälle att undersöka flera högar och så småningom publicera resultaten. Under mina 17 år på museet medverkade sedan Björn Petersen, Bengt Karlgren, Gösta Olson och Åsa Tegnestam med högundersökningar. De utgrävningar som skedde under mitt första decennium i länet publicerades sedan 1972 i en utökad lic. avhandling. Civiltryckeriet skulle då övergå till offset, som hade börjat slå igenom. Jag ansåg dock att många böcker tryckta med den nya tekniken inte hade samma skärpa. Därför fick boken tryckas i Gutenbergs anda. De två senaste bronsåldersböckerna har dock framställts i offset på Trydells tryckeri i Laholm med gott resultat.

Ivars kulle, Övraby socken här återställd efter en provundersökning. Foto: I. Lundborg. 2005.

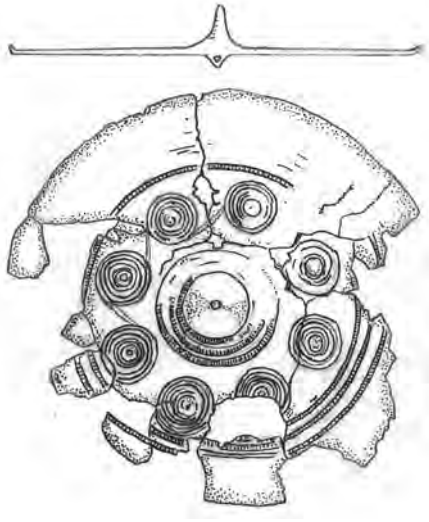
Karin Bauman och Åsa Tegnestam undersöker centralgrav A3 i Ivars kulle 1972.

Del av profilen av Ivars kulle, i vilken grästorvorna, som högen byggts av, framträder. Till vänster Åsa Tegnestam, till höger Christer Johansson. 1972.

Som pensionär har jag fortsatt med att publicera de högar som undersöktes efter 1971. Det blev en andra del som omfattade åren 1971-2001. Undersökningarna hade utförts av flera arkeologer. I mitt arbete med denna skrift fick jag stor hjälp av 1:e antikvarien, sedermera landsantikvarien Erik Rosengren vid Stiftelsen Hallands läns museer, som 1977 blivit det nya namnet på museet efter sammanslagningen med Varbergs museum. Hans positiva syn på mitt arbete, i vilket han även engagerat flera av sina medarbetare, ledde så fram till en andra publikation om bronsåldershögar 2007. I detta sammanhang vill jag särskilt tacka utgrävaren av hög RAÅ 22 Eldsberga socken, Lena Bjuggner, för hjälp vid publiceringen av denna något avvikande anläggning vad dess innehåll beträffar. Den äldsta av högens fyra gravar innehöll en 20-30-årig kvinna. Fynden med bl a en platta med spiralornamentik daterade skelettgraven till bronsålderns period II. Den innehöll rester av kvinnans klädedräkt, vilket tillhör ovanligheterna. Textilier i gravar från forntiden bevaras inte alltid så bra.

Min tredje bronsåldersskrift kom 2012. Den gällde emellertid en del av norra Halland: "Undersökningar av högar och stensättningar vid Limmanäs-Tom, Fjärås socken, Halland". Även här har jag fått stöd av Erik Rosengren och hans medarbetare jämte grusexploatören. Området med den mäktiga och hårt exploaterade grusåsen vid Fjärås Bräcka har i decennier utgjort ett infekterat och komplicerat ärende, där det från kulturmiljövårdens sida gällt att inte bryta igenom Bräckaåsen utan att bevara dess krön. År 1980 beslutade Länsstyrelsen att Bräckaåsens krön med Gamla Förlandavägen samt

Bälteplatta av brons med ornering. Hög 22, Perstorp, Eldsberga socken. Teckning: Förf.

stensättning 210 skulle bevaras med stöd av yttranden från Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket. Åsen har ansetts som en av de märkligaste i landet. Ett av mina första uppdrag på Hallands museum var att guida en skolklass till Bräckan och till bautastensgravfältet i Lii, Fjärås, ett av de största fornminnesområdena i Halland.

När Hallands museum invigdes 1933 av kronprins Gustaf Adolf, sedermera kung Gustaf VI Adolf framhöll han museets dubbla roll, där det förutom uppgiften att popularisera samlingarna även skulle ingå forskning. Med den begränsade personalen i museet länge hade, gavs inte mycket utrymme. Först under senare år har personalstyrkan ökat, vilket är glädjande. Det har också bidragit till mer forskning.

Tre bronsåldersböcker av Lennart Lundborg:

Undersökningar av bronsåldershögar och bronsåldersgravar i södra Halland, Höks, Tönnersjö och Halmstads härader under åren 1854-1970. Halmstad 1970.

Undersökningar av bronsåldershögar och bronsåldersgravar i södra Halland under åren 1971-2001, Halmstad, Hylte och Laholms kommuner under åren 1971-2001. Laholm 2007.

Undersökningar av högar och stensättningar vid Limmanäs-Tom, Fjärås Bräcka, Halland under åren 1013-1985, Laholm 2012.

